

Θα ήταν

ωφελιμώτερο να σιωπούσαμε μάλλον, για να μη διακόψουμε την κατανυκτική διάθεση της ψυχής μας από την ωφελιμότερη ανάγνωση που προ ολίγου κάναμε στην τράπεζα από τον Συναξαριστή. Αλλά επειδή μας δόθηκαν μερικές αφορμές να εξηγήσουμε μερικά πράγματα από τη συνέχεια αυτών που διαβάσαμε, τα οποία μας απασχολούν συχνά στη ζωή μας, θα μιλήσουμε και πάλι.

Η ανάγνωση ήταν περί της θαυμάσιας οπτασίας του Γέροντα και Ηγουμένου Κοσμά Μοναχού, που είναι γνωστή σ' όλη την ιστορία της Εκκλησίας μας. Σε πολλά σημεία αυτής της θαυμαστής διηγήσεως θα μπορούσαμε να σταθούμε, αλλά τώρα θα μείνουμε σε δύο. Το ένα είναι η περιγραφή κατά το ανθρωπίνως δυνατόν, όπως και ο ίδιος ο οσιώτατος Γέροντας διηγήθηκε, των υπερφυσικών και απερίγραπτων αγαθών «τα οποία ετοίμασε ο Θεός για όσους τον αγαπούν» και μας αρκεί ο λόγος του Παύλου για την ασύλληπτη ποιότητά τους, επειδή τα δικά μας μέσα και όργανα δεν μπορούν να τα φανταστούν και να τα παραστήσουν. Λέει· «μάτι δεν τα είδε κι ούτε τ' άκουσε αυτί κι ούτε που τα 'βαλε ο λογισμός του ανθρώπου»(Α΄ Κορ. 2, 9) Και αυτά είναι οι θεοπρεπείς ενέργειες της πατρικής του Θεού Παναγιάης, οι οποίες κατατάσσουν όσους «τον δέχτηκαν» στην υιοθεσία, ώστε να αισθάνονται «κληρονόμοι του Θεού και συγκληρονόμοι του Υιού του». Και πολλά άλλα χωρία της Γραφής μαρτυρούν αυτό το πλήρωμα του προορισμού μας στην επέκταση της

κατά χάριν θεώσεως, όπου και ολοκληρώνεται η θεία οικονομία. Όλα αυτά τα αγαθά δεν υπερβαίνουν δικαίως κάθε περιγραφή;

Στη διήγηση ακούσαμε για τον χώρο της μελλούσης ζωής. Με βάση αυτό το σημείο επεκτεινόμαστε θεωρητικά και σε άλλα, κατά τη δύναμή του ο καθένας, και εφαρμόζουμε το λόγιο του Αββά Ησαΐα, ερεθίζοντάς μας σε ζήλο, «να θυμάσαι τη βασιλεία των ουρανών και ο πόθος της σιγά-σιγά θα σε ελκύσει».

Το άλλο που θα αναφέρω, είναι η περιγραφή των πονηρών πνευμάτων και του αρχηγού τους, οι οποίοι αδίστακτα και ακούραστα επινοούν τρόπους για την καταστροφή μας. Ο τελευταίος λόγος του αρχηγού των δαιμόνων, που απηύθυνε στον όσιο Γέροντα, είναι δηλωτικός της αδιάλειπτης κακουργίας τους εναντίον μας με βαθύτερα και σημαντικότερα για μας διδάγματα· «κι αν μου ξέφυγες τώρα, δεν θα πάψω να προκαλώ σκάνδαλα και πειρασμούς στο Μοναστήρι σου και σε σένα τον ίδιο». Αυτές ήταν οι δηλώσεις του Εωσφόρου προς τον άγιο Μοναχό που ξέφυγε από τα δίχτυα του. Δεν μας είναι άγνωστη η διαβολική κακουργία από την πατερική μας παράδοση. Αλλά και εδώ, ακριβώς τώρα, μαθαίνουμε πού έχουν τη ρίζα τα πολύμορφα κακά και δεινά, τα οποία νύχτα-μέρα μας ταραίζουν, ώστε πολλές φορές να προκαλούν την αδράνειά μας στον αγώνα μας, να μη πω και τη θλιβερή μας οπισθοχώρηση.

Στον πρακτικό τομέα της χριστιανικής μας αγωγής βρίσκεται η ουσία και λεπτομέρεια του στόχου και του σκοπού. Εδώ φαίνεται και δοκιμάζεται ο καθένας και ή κερδίζει ή χάνεται. Αυτό είναι που διερωτάσθε πολλές φορές, γιατί και από πού οι τόσες αλλοιώσεις και μεταπτώσεις και μεταβολές που μας συμβαίνουν; Κατά το λόγο του Κυρίου μας, «δεν γίνεται να μην έλθουν τα σκάνδαλα». Αυτό μας βοηθά να συνειδητοποιήσουμε το συνεχή πόλεμο. Εδώ θα εισέλθουμε βαθύτερα για να ανακαλύψουμε τους παράγοντες που προκαλούν την κρούση. Όποιος δεν έχει πείρα του πνευματικού νόμου διερωτάται· «τί μου συμβαίνει; Ενώ είμαι ο ίδιος και τίποτε από την πρόθεσή μου και την απόφασή μου δεν άλλαξε, ούτε ο τόπος και το περιβάλλον μου, πώς μου συμβαίνουν τώρα όλα αυτά τα αντίθετα αισθήματα και η επίμονη βία να υποκύψω σε νοήματα και πράξεις που κατέκρινα και απέβαλα από τον εαυτό μου; Έπειτα, από πού προέρχονται οι τόσες ταραχές, οι διαφωνίες, οι ερεθισμοί, οι συγκρούσεις, και —γενικά— τα σκάνδαλα, που με παράλογο και βίαιο τρόπο προσπαθούν να επικρατήσουν, αφού συγκρινόμενα δεν έχουν ούτε λόγο, ούτε θέση και ούτε είναι ποτέ δυνατόν να σταθούν;».

Στην περικοπή της παραβολής των ζιζανίων ο Κύριός μας μιλά για τον εχθρό άνθρωπο που σπέρνει τα ζιζάνια. Και να, σήμερα στη διήγηση που ακούσαμε με το ίδιο το στόμα του αγίου Γέροντα, μόνος του ο πονηρός διάβολος μας φανερώνει ότι αυτός είναι που προκαλεί τα δεινά και δηλώνει απερίφραστα και με καύχηση

ότι θα συνεχίσει το ίδιο διαβολικό έργο σε όλη μας τη ζωή. Και ο Κύριός μας με την ανοχή του να μην εκριζώσει πρόωρα τα ζιζάνια από το σιτάρι μέχρι το θερισμό, μας δίνει την ίδια εικόνα.

Υπάρχουν και άλλες αιτίες που προκαλούν αλλοιώσεις, κατά τη γνώμη των Πατέρων μας, τις οποίες θ' αναφέρουμε ίσως άλλη φορά. Τώρα θα πούμε μόνο για τη διαβολική επήρεια, που είναι η πλέον σημαντική στον αγώνα μας σαν παμπόνηρη και αδιάλειπτη και σκληρή. Αν και έτσι αξίζει να περιγράψουμε τη διαβολική ιδιότητα, στην πραγματικότητα όμως δεν είναι έτσι και αυτό αποδεικνύεται και από τη Γραφή και από τους Πατέρες. Στο Ευαγγέλιο ο Κύριός μας λέει ότι «ο άρχοντας αυτού του κόσμου εκδιώχθηκε και καταδικάστηκε» και ο Δαβίδ πάλιν ότι «η δύναμη του εχθρού χάθηκε οριστικά». Οι δε Πατέρες μας, με την πολύπλευρη και μεγάλη εμπειρία τους, οι κατ' ευθείαν αντίπαλοι και νικητές του, μας ερμήνευσαν στα συγγράμματα και τους βίους τους πως στους προσεκτικούς είναι εντελώς αδύνατος και στερημένος κάθε εξουσίας και μόνο αυτό μπορεί, να παρακινήσει με τη μορφή προσβολής. Είπα στους προσεκτικούς, και αναρωτιέμαι· είμαστε από την τάξη των προσεκτικών; Νομίζω και πιστεύω, ότι είναι το αναφαίρετο δικαίωμά μας. Επειδή είμαστε έξω από τα συστήματα του κοινωνικού και οικογενειακού βίου, που δημιουργούνται οι μέριμνες των αναγκών και των υποχρεώσεων, και ελεύθεροι από τις ασχολίες τους, ανήκουμε στην τάξη των προσεκτικών, αυτών που μπορούν να τηρούν τον νου. Αυτό αναφέρεται και στο βίο του Μεγάλου Πατέρα μας Αντωνίου· όταν τον ρωτούσαν οι φιλόσοφοι του κόσμου, τί περισσότερο έχουν οι Μοναχοί, τους αποκρίθηκε ότι «εμείς νουν τηρούμε» και ομολόγησαν την αδυναμία τους σ' αυτό το σημείο. Πολλές φορές επέμεινα σ' αυτό και δεν θα σταματήσω να το επαναλαμβάνω, γιατί είναι ακριβώς το κέντρον του στόχου μας.

Η τήρηση του νου είναι για τον Μοναχό το κύριο έργο και καθήκον του, γιατί μόνον έτσι θα «τηρεί με κάθε προσοχή την καρδιά του» και θα «σκοτώνει πολύ νωρίς τους αμαρτωλούς λογισμούς» και θα επαναλαμβάνει με ευχαρίστηση τα λόγια του ψαλμού «ταλαίπωρη Βαβυλώνα..., μακάριος θα είναι εκείνος, που θα κρατήσει στα χέρια του τα βρέφη σου και θα συντρίψει κτυπώντας αυτά στους βράχους»(Ψαλμ. 136, 8-9). Ο εξωρισμένος και πεσμένος διάβολος, μη έχοντας θέση μέσα και γύρω, πολεμά από μακριά στέλοντας τους λογισμούς ως βέλη, που στην πνευματική γλώσσα ονομάζεται «προσβολή». Αυτός είναι ο μόνος τρόπος, με τον οποίο μπορεί να πλησιάσει και επηρεάσει τον άνθρωπο, υπενθυμίζοντας εικόνες και γεγονότα του παρελθόντος. Εάν ο άνθρωπος, και μάλιστα ο Μοναχός, βρίσκεται σε επιφυλακή και «τηρεί το νου», ελέγχει το λογισμό που πλησιάζει και ρωτά, «είσαι δικός μου η εχθρικός;», οπότε ο λογισμός είναι υποχρεωμένος ν' απαντήσει. Βλέπετε η πανσοφία των Πατέρων μας μάς παρέδωσε με λεπτομέρεια

όλη την πρακτική και θεωρητική επιστήμη όλης της ζωής μας, της εργασίας και συμπεριφοράς, της διαμονής και διατροφής, της ενδυμασίας και των νυχθημερών μας προσευχών και, γενικά, όλου του κύκλου των σκέψεων και κινήσεών μας, ώστε καθετί που μας πλησιάζει σαν προσβολή να είναι χωρίς κάλυμμα και φανερό από που έρχεται και τι ζητά. Με βάση τα προγράμματα της Πατερικής παραδόσεως και ζωής γνωρίζουμε αμέσως το παράλογο —όταν είναι παράλογος— του λογισμού που πλησίασε και τον απορρίπτουμε κατά το παράδειγμα του Κυρίου μας στην έρημο, όπου νήστεψε και πολέμησε το διάβολο, για να μας διδάξει την τέχνη. Εκεί ακριβώς ο Ιησούς μας ήταν Μοναχός· νήστευε, αγρυπνούσε, ακτημονούσε, παρθέλευε και προσευχόταν. Ω! τι ωραία εικόνα για όσους θέλουν να τον μιμηθούν!

Στη ζωή μας υπάρχουν πολλά στοιχεία, που μας βοηθούν να συλλάβουμε τη διαβολική κακουργία και ν' αποκλείσουμε αμέσως τον σατανά. Στη φιλαυτία, το περιεκτικό αυτό κακό, θ' αντιτάξουμε το λόγο του Αρχηγού της σωτηρίας μας «ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με ψωμίο»· στον εγωισμό το «δεν πρέπει να βάλω σε δοκιμασία τον Κύριο, τον Θεόν μου»· πιστεύοντας απόλυτα στην Πατρική του κηδεμονία θ' αντιμετωπίσουμε την απληστη πλεονεξία με το «φύγε από μπροστά μου σατανά· μόνο τον Κύριο τον Θεόν μου θα προσκυνήσω και αυτόν μόνο θα λατρέψω». Προβάλλοντας ο διάβολος το παράλογο και άσκοπο φροντίζει και να το συγκαλύψει με εύλογη πρόφαση. Αλλιώς είναι αδύνατο ν' απατήσει. Γι' αυτό χρειάζεται συνεχώς η νήψη, για να μην κερδίζει ο απατεώνας.

Επειδή όμως ο κοινοβιακός τρόπος της ζωής μας, ως κοινωνικότερος, δεν παρέχει απολύτως τα στοιχεία της ησυχίας, που έχουν οι ερημίτες και αγωνίζονται απερίσπαστοι, υπάρχει και άλλος τρόπος εξ ίσου αποτελεσματικός, που αντικαθιστά πλήρως την εργασία της νήψεως. Οι Πατέρες τονίζουν την ακρίβεια της συνειδήσεως στα καθήκοντά μας γενικά και υποστηρίζουν ότι μόνον αυτό φθάνει να οδηγήσει τον άνθρωπο στην κατόρθωση του προορισμού του. Όταν συνειδητοποιούμε το λόγο της Γραφής «είναι καταραμένος όποιος κάνει το έργο του Κυρίου με αμέλεια» και το «υπηρετήστε τον Κύριο με φόβο, για να δοκιμάσετε στην καρδιά σας την αγαλλίαση, που φέρει η ευλάβεια προς τον Θεό και ο φόβος», φροντίζουμε όλα μας τα έργα και τα νοήματα να είναι κατά Θεόν.

Στα τυπικά των Κοινοβίων της Αιγύπτου και της Λιβύης παλαιότερα, και κατόπιν των Στουδιτών, αναφέρονται με λεπτομέρεια οι κανόνες, που με πολλήν ακρίβεια τηρούσαν οι Πατέρες ακόμη και στα πιο ασήμαντα πράγματα. Ο Όσιος Πατέρας μας Συμεών ο νέος Θεολόγος αναφέρει πολλά στις Κατηχήσεις του και ειδικά για τη φυλακή-προσοχή της συνειδήσεως, για την οποίαν έδειξε πολλή σπουδή και προσοχή στο βίο του, καθώς ο ίδιος λέγει. «Μην είστε οκνηροί σ' ό,τι πρέπει να δείχνετε ζήλο, να έχετε πνευματικό ενθουσιασμό, να υπηρετείτε τον Κύριο»(Ρωμ.

12, 11) παρακινεί ο Παύλος. Αλλά δεν έχει τόσο σημασία η απόδοση της εργασίας που παρέχει η διακονία, όσον η ακρίβεια της συνειδήσεως στο σκοπό για τον οποίον έγινε η διακονία, «γιατί ο Θεός αγαπά αυτόν που δίνει με ευχαρίστηση»(Β΄ Κορ. 9, 7). Με βάση το θείο θέλημα, που εκφράζεται με τις θείες εντολές, ρυθμίζουμε όλες μας τις κινήσεις και, τότε, η διαβολική πονηρία αποκαλύπτεται εξ αρχής με την πρώτη προσβολή. Σπάνια ενεργεί απ' έξω ο πονηρός μέσω κάποιου οργάνου, προσώπου ή πράγματος. Το μεγαλύτερο μέρος του πολέμου γίνεται από μέσα με τους λογισμούς.

Εάν ο Μοναχός βρίσκεται οχυρωμένος στο φρούριο της υπακοής, καμία προσβολή—όσο και αν φαίνεται ευλογοφανής— δεν μπορεί να παρασύρει το νου στο «συνδυασμό», δηλαδή στο να την περιεργασθεί. Ο αληθινός Μοναχός, που είναι τύπος υπακοής, δεν παραδέχεται καμιά από πουθενά υπόδειξη ή εντολή εκτός από το νόμιμο Πατέρα ή το υπεύθυνο πρόσωπο της αδελφότητας, διότι δεν υπακούει στο δικό του θέλημα. Ο μονογενής Υιός του Θεού, ο ανακαινιστής της φθαρμένης φύσεως μας, μας δίδαξε την υπακοή σαν το κατ' εξοχήν φάρμακο της θεραπείας. Η πείρα της πρώτης ήττας του πρωτοπλάστου μας δίδαξε να μη πιστεύουμε στους δικούς μας λογισμούς, γιατί αυτούς δανείζεται ο σατανάς και μας μεταφέρει την απάτη, η οποία δεν είναι άλλο παρά η παράβαση της εντολής του Θεού. Πολλές φορές πέφτουμε στη πλάνη με την πρόφαση της λογικής και έτσι χάνουμε το νόημα του σκοπού. Δεν είμαστε εργάτες ούτε εργαλεία παραγωγής, αλλά πιστοί υπήκοοι Εκείνου που μας χάραξε αυτόν το δρόμο και γι' αυτό σωζόμαστε «από την πίστη και όχι από τα έργα».

Ο Παύλος στην προς Εβραίους επιστολή του, η οποία είναι μάλλον ύμνος, αναφέρει περί του τρόπου της δικαιώσεως-σωτηρίας όλων των αγίων ότι έγινε «με την πίστη». Ο Αβραάμ, το πρότυπο του πραγματικού ανθρώπου του Θεού, «πίστευσε στον Θεό και γι' αυτή του πίστη ο Θεός τον αναγνώρισε δίκαιο»(Ρωμ. 4, 3). Με το σύνδεσμο της μεταξύ μας αγάπης και την ακρίβεια του νοήματος της υπακοής κρατούμε αναμμένη την λαμπάδα της συνειδήσεως, που μας φωτίζει στις σκοτεινές παγίδες του σατανά, ο οποίος με άπειρες προφάσεις και λογικές προσπαθεί να μας απατήσει. Αλλά, κατά το λόγο της Γραφής, μένουμε πανέτοιμοι, ώστε όταν «η οργή ενός άρχοντος ξεσπάσει και στραφεί εναντίον σου, μη ταραχθείς και μη δώσεις αφορμή»(Εκκλ. 10, 4).

Συνοψίζοντας, αναφερόμαστε στα δύο σημεία, στα οποία στρέψαμε την ομιλία μας: α) η συνεχής μνήμη της βασιλείας των ουρανών που μας περιμένει και β) η βαθύτερη γνώση της λύσσης του εχθρού μας διαβόλου κατά πόλεμό του εναντίον μας.

Αυτά επιτυγχάνονται με τη σωστή εργασία του νου, γι' αυτό και «νουν τηρούμε»,

όπως οι Πατέρες μας παρέδωσαν. Όταν ο νους γρηγορεί με τη νήψη, ελέγχει τους λογισμούς που μας προσβάλλουν, ποιοι είναι δικοί του και ποιοι είναι ξένοι και παρείσακτοι, και ερευνά το σκοπό που επιδιώκουν. Οι φυσικοί λογισμοί είναι απλοί, κινούμενοι μεταξύ χρείας και καθήκοντος με κεντρικό σκοπό τις εντολές του Θεού, οπότε η ψυχή και η συνείδηση ηρεμούν· αυτή είναι η φυσική κίνηση. Όταν ο λογισμός είναι ξένος και άρα, πονηρός, τότε είναι σύνθετος και όχι απλός. Δηλαδή, βρίσκεται μεταξύ νοήματος και πάθους, και αμέσως προκαλεί στη ψυχή αυτών που προσέχουν ανησυχία για τις σκέψεις που ακολουθούν για την κάλυψη του παραλόγου, που περιέχεται στο πάθος με το οποίο είναι ενωμένο το νόημα. Νόημα είναι η σκέψη και περιγραφή κάποιου πράγματος ή προσώπου που χρειάζεται ή και όχι. Και αυτό δεν είναι ούτε υπεύθυνο ούτε κακό σαν απλή σκέψη, γιατί κανένα πράγμα δεν είναι από μόνο του κακό, αλλά μόνο η κατάχρησή του το μεταβάλλει σε κακό. Το πάθος όμως που το ακολουθεί μεταβάλλει το σκοπό του νοηθέντος πράγματος σε εμπαθή χρήση και συνεχίζει την παράταση των λογισμών στην εφεύρεση τρόπου καλύψεως του πράγματος θεμιτά ή αθέμιτα. Και εδώ, αν η συνείδηση δεν σκοτιστεί και ενεργεί, ανίσταται και ελέγχει. Αυτή είναι η ταραχή, που απουσιάζει από τους απλούς και φυσικούς λογισμούς.

Αυτές οι λεπτομέρειες είναι για μας τους Μοναχούς. Αλλά γι' αυτό γίναμε Μοναχοί, ώστε απερίσπαστοι και αμέριμνοι να ασχολούμαστε με τον εσωτερικό άνθρωπο, όπου αρχίζει και τελειώνει η καθαρότητα της καρδιάς και, καθώς γνωρίζουμε, «όσοι έχουν καθαρή καρδιά, αυτοί θα δουν το πρόσωπο του Θεού». Αμήν.

(Γέροντος Ιωσήφ, Λόγοι Παρακλήσεως, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 15, σ. 131-138, σε νεοελληνική απόδοση).

Πηγή: vatopedi.gr